

שיעור בענין השנת גבול
אריה ליבוביץ

- I. Hashkafic sources. גמרא יבמות עח: (like murder) and מכות דף כד. (one of ten instructions of Dovid). רמב"ם הלכות דעות פרק ה' הלכה יג. - a ת"ח doesn't do this.
- A. חזון איש אמונה ובטחון פרק ג' סעיף טו - this is all only in our השתדלות - not reality.
- II. The primary sugya. בבא בתרא דף כא.
- A. Fish. Cannot spread your net in front of your friend's net.
1. רש"י שם ד"ה שאני דגים - it will definitely go there.
2. נימוקי יוסף דף יא ד"ה בר מבואה - sometimes it will go from one trap to the other.
- B. Mill.
1. Rav Huna - דינא הוא דמעכב עליה דא"ל קא פסקת ליה לחיותי -
2. רב הונא בריה דר' יהושע - they cannot stop each other when they are from the same neighborhood.
- III. פסק הלכה.
- A. Mills. תוספות שם ד"ה פשיטא, רמב"ם הלכות שכנים ויח, רא"ש שם ביב - like רב הונא בריה דרב because he is בטראי and agrees with the רבים. This is the ח"מ סימן קנו פסק השו"ע ח"מ סימן קנו because סעיף ה'.
1. Chavos Yair proves from גמרא מכות ה"ל that it is halachically permissible because מדת חסידות there is a מדת חסידות.
2. יורד - disagrees and says that these issues cover all of torah - חתם סופר ח"מ סימן סא is only called that when it is אסור.
- B. Fishing nets. There was no מחלוקת, but רמב"ם ור"ף don't mention the איסור. See מאיר"י ב"ב שם who explicitly permits it - he learns that למסקנא the gemara rejected this חומרא.
- IV. Limits on this היתר.
- A. People from far away - Gemara isn't sure if they are from the same city but a different neighborhood but שו"ע שם is מחמיר.
1. If he pays taxes:
- a. מבוי ערוך - he can open up even in the same מבוי.
- b. תוספות ד"ה ואי רמ"א שם - he can only go in the same city, not the same מבוי.
- B. At what point does it become like fish nets?
1. אביאסף (ה"ד במרדכי ב"ב אות תקטז) - can't open in a dead end further out than the first guy.
- a. רב הונא - this is only if you hold like רב הונא - we don't.
- b. תשובת הרמ"א סימן י' - רב הונא בריה דרב יהושע. See תשובת הרמ"א סימן י' that if it will clearly ruin the other guy's business it is אסור. For this reason, Chasam Sofer distinguishes between a recognizable store front and an office in the מבוי.
2. שו"ת משאת בנימין (ה"ד בפתחי תשובה ח"מ קנוג') - if there is a law that only allows one store, you can't open a second one because they can't possibly both survive.
3. שו"ת הרשב"א חלק ג' סימן פג - you can't pursue somebody else's customers. See פתחי חושן עמ' רסט relating to people picking up passengers at a bus stop.
4. שו"ת חתם סופר (ה"ד בפתחי תשובה שם) - you can't completely eliminate somebody's parnasah.
- C. Starting a new shul near an old one. שו"ת אגרו"מ ח"מ א' סימן לח.

D. Possible reason to be lenient in all of these cases: antitrust statutes - דינא דמלכותא דינא.

V. More considerations.

A. See ערוך השולחן חו"מ קנ"א. competition is good if the prices are cheaper but not predatory

B. Sometimes a monopoly is necessary לט אגרו"מ חו"מ ב'.

C. Torah - by yeshivos קנאת סופרים תרבה חכמה but it should be done fairly.

1. Firing a rabbi in favor of another rabbi - איגרת של הראי"ה קוק - שו"ת אגרו"מ חו"מ ב' סימן לד', איגרת של הראי"ה קוק

2. פתחי חשן עמוד רנט - it may apply to other mitzvos also (mikvah).

3. publishing seforim. Chasam Sofer distinguishes between your own חידושי תורה (where there is no השגת גבול) because you can't get הנאה מהם בעולם הזה, but publication of earlier seforim that you worked on to fix does involve השגת גבול. applies שואל ומשיב to both cases because it is no different than a patent that you put work into.

a. photocopying seforim - פתחי חושן עמ' רפד - only for sources but not to have it around the בית מדרש.

b. with copyrighted seforim there is also an issue of דינא דמלכותא דינא.

D. Business districts - sometimes competition helps each other.

E. Web business - not location based.

VI. When it is אסור, who can't you do it to?

A. פתחי חשן פרק ט' הערה א' - maybe a non-Jew isn't included because it is learned from "לא גוי גרמא בנויקין" רעהו גוי. Maybe, though, it is רעהו גוי, עשה לרעהו רעה.

B. מומר להכעיס - a מומר לתאבון - כתב סופר (הו"ד שם).

1 - תלמוד בבלי מסכת מכות דף כד עמוד א

בא דוד והעמידן על אחת עשרה, דכתיב: +תהלים ט"ו+ מזמור לדוד [ה'] מי יגור באהלך מי ישכון בהר קדשך, הולך תמים ופועל צדק ודובר אמת בלבבו, לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו, נבזה בעיניו נמאס ואת יראי ה' יכבד נשבע להרע ולא ימיר, כספו לא נתן בנשך ושוחד על נקי לא לקח עושה אלה לא ימוט לעולם. הולך תמים - זה אברהם, דכתיב: +בראשית י"ז+ התהלך לפני והיה תמים. פועל צדק - כגון אבא חלקיהו. ודובר אמת בלבבו - כגון רב ספרא. לא רגל על לשונו - זה יעקב אבינו, דכתיב: +בראשית כ"ז+ אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע. לא עשה לרעהו רעה - שלא ירד לאומנות חבריו.

2 - רמב"ם הלכות דעות פרק ה' הלכה יג

משאן ומתנן של תלמידי חכמים באמת ובאמונה אומר על לאו לאו ועל הין הין מדקדק על עצמו בחשבון ונותן ומוותר לאחרים כשיקח מהן ולא ידקדק עליהן ונותן דמי הלקח לאלתר ואינו נעשה לא ערב ולא קבלן ולא יבוא בהרשאה מחייב עצמו בדברי מקח וממכר במקום שלא חייבה אותו תורה כדי שיעמוד בדבורו ולא ישנהו ואם נתחייבו לו אחרים בדין מאריך להן ומוחל להן ומלוה וחונן ולא ירד לתוך אומנות חבריו ולא יצר לאדם בעולם בחייו. כללו של דבר יהיה מן הנרדפין לא מן הרודפין מן הנעלבין ולא מן העולבין ואדם שהוא עושה כל המעשים האלו וכיצא בהן עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

3 - חזון איש אמונה ובטחון פרק ג' סעיף טו

ואמנם אומן של בני מתא דמצי לעכב משום פסקת לחיותא אינו על צד מציאות אלא על צד חיוב ההשתדלות שכל מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה ולא יחסר לו אם יהיה כאן אומן של מתא אחריתא ולא יותיר לו אם לא יהיה רק אם מצי מעכב נכנס זה בחוב ההשתדלות מצדו וחוב הרחקת הנזק מצד רעהו ואי לא מצי מעכב נכנס זה בחוב ההשתדלות מצדו, וחוב הרחקת הנזק מצד רעהו ואי לא מצי מעכב אין בו משום חוב השתדלות ואין על חברו משום מזיק אבל המטריף לחם חקו של כל יצור בטח יתן לו די מחסורו.

4 - תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף כא עמוד ב

אמר רב הונא: האי בר מבואה דאוקי ריחיא, ואתא בר מבואה חבריה וקמוקי גביה, דינא הוא דמעכב עילויה, דא"כ קא פסקת ליה לחיותי. לימא מסייע ליה: מרחיקים מצודת הדג מן הדג כמלא ריצת הדג; וכמה? אמר רבה בר רב הונא: עד פרסה! שאני דגים, דיהבי סייארא. א"ל רבינא לרבא: לימא, רב הונא דאמר כרבי יהודה; דתנן, רבי יהודה אומר: לא יחלק חנוני קליות ואגוזין לתינוקות, מפני שמרגילן אצלו, וחכמים מתירין! אפיל תימא רבנן, עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי יהודה התם - אלא דאמר ליה: אנא קמפליגנא אמגוזי, את פלוג שייסקי, אבל הכא אפילו רבנן מודו, דא"ל: קא פסקת ליה לחיותי. מויתבי: עושה אדם חנות בצד חנותו של חברו, ומרחץ בצד מרחצו של חברו, ואינו יכול למחות בידו, מפני שיכול לומר לו: אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי! תנאי היא; דתניא: כופין בני מבואות זה את זה שלא להושיב ביניהן לא חייט ולא בורסקי, ולא מלמד תינוקות, ולא אחד מבני בעלי אומניות, ולשכנו אינו כופיהו; רשב"ג אומר: אף לשכנו כופיהו. אמר רב הונא בריה דרב יהושע: פשיטא לי, בר מר: אבר מתא אחריתי מצי מעכב, ואי שייך בכרגא דהכא - לא מצי מעכב, בר מבואה אבר מבואה דנפשיה - לא מצי מעכב. בעי רב הונא בריה דרב יהושע: בר מבואה אבר מבואה אחריתא, מאי? תיקו

5 - רש"י מסכת בבא בתרא דף כא עמוד ב

דאוקי ריחיא - לטחון ולשכור.
מרחיקין מצודת הדג מן הדג - לייד שנתן עיניו בדג עד ששכיר חורו מרחיקין שאר ליידין מזודתם משם אלמא אט"ג דלא זכא זיב ולא מטא לידיה מרחיקין משם דא"ל קא פסקת לחיותי.
שאני דגים דיהבי סיירא - נותנין עין בהבטם להיות נוהגים לרוץ למקום שראו שם מזונות הילכך כיון ששכיר זה חזרו ונתן מזונות בתוך מלא ריאתו בטוח הוא שילכדנו דכ"ל כמאן דמטא לידיה ונמלא חזירו מזיקו אלל הכא מי שבא אללי יבא ומי שבא אללך יבא.
שמרגילם - לזא אללו כשאבותיהם שולחין אותן אל החנויות לקנות מן החנוונים.

שיוסקי - שקדים.
אבל הכא - שזכ העמיד תחילה והרגיל להשתכר בכך זה בא לירד אללו לאומנותו אומר לו פסקת לחיותאי.
שלא להושיב ביניהן חייט ובורסקי - ממקום אחר להשכיר לו בית במבוי ויש כאן בני אותה אומנות.

ולשכינו - הדר במצוי כמוהו.

אינו כופהו - מליד לאותו אומנות.

רשב"ג אומר כו' - רב הונא הוא דאמר כרשב"ג.

מצי לעב - מלעשות כאן אומנותם ולהביא כאן למכור ואפילו לרבנן דאמרי לשכינו אינו כופהו.

ואי שייך בכרגא דהכא - שנותן מס גולגלתו למושל העיר הזאת כבר מתא לא מצי בר מתא לעב עליו כל העיר ופשיטא לי דבר מצוי אבר מצוי דנפשיה לא מצי מעב אה המצוי מליד לאומנותו כרבנן ולא כרב הונא מיהו איבעיא לי בר מצואה אבר מצואה אחרינא מאי מי מצי מעב בן המצוי הזכ או לא מי הוי שכינו ואינו כופיהו או דילמא שכינו דאמור רבנן כבר מצואה דהכא מצוי קאמרי אכל בר מצואה אחרינא לאו שכינו הוא.

ומודה רב הונא - דאמר לעיל בר מצואה דאוקי ריחייא כו' דאית לי כרשב"ג מודי הוא במקרי דרדקי דלא מצי מעב לבר מצואה מללמד גם הוא הכינוקות שמתוך כך יזכרו באומנותן שייראו זה מזה דאמר מר קנאת סופרים תרבה חכמה.

6 - נימוקי יוסף שם דף יא. ד"ה בר מבואה

ומיהו היינו דוקא כי ה"ג שעדיין לא הגיע ליד אחד מהם דבר שכל מי שקדם באיזה ענין וקרוב הדבר להגיעו אינו רשאי חברו להקדים וליטלו ממנו וכדתניא מרחיקין מצודת הדג מן הדג כמלוא ריצת הדג שהוא פרסה לפי שכבר נתן דייג זה עיניו בדג גדול זה ויודע מקומו ונתן מזונותיו במצודה וכאילו נצוד ועומד הוא ואילו בא חברו לפרוש מצודה אצלו זימנין שהדג הוא במצודה זו ויצא לאכול מזונות שבמצודת חברו הבא אצלו והוי כאילו נטל ממנו מה שבידו.

7 - שו"ת חתם סופר חושן משפט סימן עט

דמרחיקין מצוות הדג מה"ד פי שהצייד הניח דגים ממותים במים למאכל שארי דגים ועי"ז מתקבצים דגים בתוך מהלך פרסה לאכול אותן דגים מתים ונוח לו לצוד אותן דגים המקובצים ואסור לשארי ציידים לפרוס שם מצודה בתוך אותה פרסה כי הוא המציא שם קבוץ הדגים ואחר שהוא המציא ההפקר ההוא אין להם רשות לשוללו ממנו.

8 - תוספות מסכת בבא בתרא דף כא עמוד ב

פשיטא לי דבר מתא אבר מתא [אחריתי מצי] מעב - רב הונא זריח דרש יהושע כרבנן ס"ל ומיבעי ליה בר מצואה אבר מצואה דעלמא אי מצי מעב אי הוי בכלל שכינו אי לאו כדפירש הקונטרס וכוותיה קיימא לן לגבי רב הונא דבתרא הוא.

ואי שייך בכרגא דהכא לא מצי מעב - פירוש בני העיר אכל בני מצוי מצי מעבכי שלא יכנס במצואה.

9 - רמב"ם הלכות שכנים פרק ו הלכה ח

כופין בני מבוי זה את זה שלא להושיב ביניהן לא חייט ולא בורסי ולא אחד מבעלי אומניות, היה שם במבוי אחד מבני מבוי אומן ולא מיחו בו, או שהיתה שם מרחץ או חנות או רחיים ובא חברו ועשה מרחץ אחרת כנגדו או טחון אחרת, אינו יכול למנעו ולומר לו אתה פוסק חיי, ואפילו היה מבני מבוי אחר אינן יכולין למנעו שהרי יש ביניהם אותה אומנות, אבל גר ממדינה אחרת שבא לעשות חנות בצד חנותו של זה, או מרחץ מצד מרחץ של זה יש להן למנעו, ואם היה נותן עמהם מנת המלך אינו יכול למנעו.

10 - רא"ש מסכת בבא בתרא פרק ב סימן יב

אמר רב הונא האי בר מבואה דאוקי ריחיא ואתא בר מבואה חבריה ואוקי גביה דינא הוא דמעב עליו דאמר ליה קפסקת לחיותאי' מיתבי עושה אדם חנות בצד חנותו של חברו ומרחץ בצד מרחצו של חברו ואינו יכול למחות בידו מפני שיכול לומר לו אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי. תנאי היא דתניא כופין בני מבוי זה את זה שלא להושיב ביניהן חייט בורסי ולא אחד מבעלי אומנות ולשכינו אין כופיהו רשב"ג אומר אף לשכינו כופיהו וליתא לדרב הונא חדא דקם ליה כיחידאה והוא לא ידע מחלקותם דיפסוק הלכתא כרשב"ג. ועוד דר"ה בריה דרב יהושע [דהוא בתראה] סבר כרבנן דאמר רב הונא בריה דרב יהושע פשיטא לי בר מתא אבר מתא אחריתי מצי מעב ואי שייך בכרגא דהכא לא מצי מעב בר מבואה אבר מבואה דנפשיה לא מצי מעב:

11 - מאירי שם

ממה שכתבנו למדת שזו שאמרו מרחיקין מצודת דג מן הדג כמלא ריצת הדג והוא פרסה ר"ל שהצייד שנתן עיניו בדג אחד ופירש לו מצודה אע"פ שלא זכה בה אין צייד אחר פורש לו מצודה אין הלכה כן אלא פורש ואינו נמנע ואפילו נתן מוונות בתוך המצודה שהיה לנו לומר שהדגים נוחנין סימן למקום שידעין שם מוונות והוא שנאמר כאן דיהבי סמכא והרי הוא כאלו הם לשם וכשהאחר פורש מצודה אחריו כעין גול הוא אע"כ פורש ואינו נמנע.

12 - שולחן ערוך חושן משפט סימן קנו סעיף ה

כופין בני מבוי זה את זה שלא להושיב ביניהם לא חייט ולא בורסי ולא אחד מבעלי אומניות. היה שם במבוי אחד מבני מבוי אומן ולא מיחו בו, או שהיתה שם מרחץ או חנות או רחים ובא חבירו ועשה מרחץ אחרת כנגדו, אינו יכול למונעו ולומר לו: אתה פוסק חיי; ואפילו היה מבני מבוי אחר, אינם יכולים למונעו, שהרי יש ביניהם אותה אומנות. הגה: ורבים האומרים דבני החצר או המצוי שאינו מפולש אפילו כבי האוי גוונא יכולים למחות, אלא דבעל האומן אינו יכול למחות לומר: אתה פוסק חיי. (בית יוסף בשם הרשב"א פוסקים). אבל גר ממדינה אחרת שבא לעשות חנות בצד חנותו של זה, או מרחץ בצד מרחצו של זה, יש להם למונעו. ואם היה נותן עמהם מנת המלך, אינם יכולים למונעו. הגה: ורבים האומרים דאפילו הכי אין לו רשות ליכנס למצוי שיש שם בני אומנות, דבעל האומנות יכול לעכב עליו שלא ליכנס למצוי שלו, הוהיל והוא מעיר אחרת. אבל במצוי אחר אינו יכול למחות בו, הוהיל ונותן מס (טור והמגיד פ"י משכנים ובית יוסף בשם רש"י ותוס'). ובני העיר יכולין למחות בכל ענין ויכולין לומר: אין לנו יכולין לישן מקול הנכנסים, אף על פי שיש להן כבר אותה אומנות. ואם לא נתן מס עד עכשיו וצא לעסוק במלאכתו ולחת מס, י"א דבר אומנותו יכול לעכב עליו, עד שישכור לו בית ויהיה כבני העיר (תה"ד סי' שמ"ב). ויש אומרים דלא מקרי נתינת מס במה שנותן מנת המלך, אלא עד שיתן מס שלו למושל העיר הזאת דשייך לגבול שלהן (בית יוסף בשם רש"י). ואין חילוק בכל זה בין תלמיד חכם לאחר, דאין חילוק אלא צרכלין, כמו שיתבאר בסמוך (טור). ויש אומרים דאם בני העיר לריכין לתורתו, אינן יכולין למחות בידו אף על פי שיש תלמיד חכם אחר בעיר, דקנאת סופרים תרצה חכמה (בית יוסף בשם הגהות אשירי). תלמיד חכם המביא סחורה לעיר, חייבין למונע לכל אדם למכור, עד שהוא ימכור שלו (טור). ואי איכא עובדי כוכבים דמצוני, דליכא רווחא לת"ח, מותר כל אדם למכור (טור בשם הרמ"ה). ועיין ביורה דעה סימן רמ"ג. אדם שיש לו עובד כוכבים מערופיא יש מקומות שדנין שאסור לאחרים לירד לחיותו ולעסוק עם העובד כוכבים ההוא, ויש מקומות שאין דנין. ויש מתירין לישראל אחר לילך להעובד כוכבים ההוא להלוות לו ולעסוק עמו ולשחודיה ליה ולאפוקי מיניה, דנכסי עובד כוכבים הם כהפקר, וכל הקודם זוכה. ויש אומרים (כל זה במרדכי פרק לא יחפור והגהות מיימוני פרק ו' דשכנים וע' לקמן סי' שע"ו). ואפילו ישראל שעושה מלאכה אצל עובד כוכבים, ורגיל בכך, אסור לישראל אחר ליכנס שם ולהזיל המלאכה, ואם רוצה לעשות גוערין בו. מיכה אס עבר ועשה, אין מויליין מידו (בית יוסף בשם הרשב"א). ועיין לקמן סימן רל"ו. שני בני אדם הדריס צידה, והאחד רוצה להזיל בהלוואת הרבית לעובד כוכבים, אין חבירו יכול למחות בו (רבינו ירוחם נ"א ח"ו). והוא הדין בכל כיוצא בזה, ועיין לקמן סימן רכ"ח סעיף י"ח.

13 - מרדכי לבבא בתרא אות תקטו

ומבוי הסתום מג' צדדין רק בצד אחד יכנסו לו ודר ראובן אצל סופו הסתום ובא שמעון לדור כנגד הצד הפתוח שאין העובד כוכבים יכול לילך אם לא ילך ותחלה לפני פתח שמעון נראה דיכול לעכב עליו כדבר הונא נצח"מ סימן קנו הביא כצ"י דברים אלו וכתב ונראה דאזכיק סבר דלא כרב הונא דריב דרב יהושע וא"כ לדין דקי"ל כרב הונא דריב דרב יהושע לא מני מעכב עליון

14 - שו"ת הרמ"א סימן י

והואיל וביררנו והוכחנו שדנין כותי בדיני ישראל ונידון כותי עם ישראל כשני נימולים, נבוא ונקפץ אל המקום אשר דברינו הולכים לשם ונדבר על המעשה אשר נעשה בעולם. הנה הוא איש בארץ לועז אשר נודע שמו במרחקים. דלה דלה מים עמוקים, מימיו מתוקים, גוזר ומקים, יברכהו שוכן שחקים. הוא האילן הגדול אשר פרו למאכל ועלהו לתרופה, אמרתו צרופה, הוא ה"ה הגאון מהר"ר מאיר מפאדוואה. והנה שם מגמותיו רעיניו ומחשבותיו והשתתף עם אחד מאנשי ארצו ומגדוליה דהיינו יענטילומר + לקמן בסימן נא משתמש במלה זו, ע"ש הערה /מס' עשרים ואחת+/ והוא אחד מן מדפיסי הספרים + הוא המדפיס הידוע אלואיזי בראגאדין מוויניציה, ראה תולדות הדפוס באיטליה לח"ד פרידנברג ע' /ששים ותשע./+ והסכימו יחדיו להדפיס החיבור הגדול משנה תורה, אשר חבר הרב הכולל האמתי רבינו משה בן הרב המובהק הדיין רבינו מיימון. וכאשר חשב כן החלו לעשות בעז"ה עד שלע"ע +שלעת עתה+ נגמר הדבר. והגיה אותו בשכלו הזך עד אשר לא נשאר בתוך הבר תבן, וסלק

המסלה עד לא נשאר בה אבן + הרב י. גרינוואלד, בספרו הרב יוסף קארו וזמנו, ע' /מאה שמונים ושתיים/ כותב: מרן השתמש על פי רוב בספרי הרמב"ם שיצאו לאור בוויניציה שנת ש"י - ש"א, הוגה מהרב מאיר מפדוזה, ראה חיד"א בשה"ג מ - /עשרים ושש/ ולפעמים אמר בכ"מ כתב הרב המגיה וכוונתו להגהת מהר"ם פאדובה. ועיין בשר"ת אבקת רוכל למר"ן סי' סד שמה"ר אליה קאפשאליו כותב אליו ומתאר לפניו את גדלותו של מהר"ם מפאדובה, ומשמע שאז עוד לא הכירו מרן להעריכו כראוי. + והנה קם אחד גם כן יענטילומר מעשירי הארץ נגדו + הוא המדפיס המפורסם מארקו אנטוניו יושטיניאן מוויניציה + ואמר אעשה גם אנכי לביתי ואדפיס אנכי גם אני, וכן עשה. והעיקר הוא מאתו שעושה דבר זה על מה שלא נשתתף עמו הגאון הנ"ל, ועושה דבר זה להכעיס ולכלות ממון הגאון הנ"ל ח"ו. כי ידוע אם לא ימכור הגאון ספריו שיכבד עליו המשא מנשוא. והנני לדון בדיני ישראל, באם היו שני אנשים ישראלים על פי תורתנו הקדושה, ונוכחין שזכה הגאון הנ"ל בדינו. ונפרד מזה ונהיה לארבעה ראשים, ועל אלו הארבעה יסודות נרכיב הדבר ועניינו. ואומר, שדין הוא עם הגאון שהוא ימכור ספריו ראשונה. והואיל ובעונותינו שרבו אין ידנו תקיפה לעשות כפי תורתנו, מ"מ לא נניח את שלנו ולומר שכל ישראל ומי שבשם ישראל יכונה לא יקנה שום ספר מיימוני החדשים רק מאותן היוצאים מתחת יד הגאון הנ"ל או באי כחו, והוא מארבעה טעמים.

היסוד הפשוט הראשון הוא בפרק לא יחפור + ב"ב כא, ב, + אמר רב הונא האי בר מבואה דאוקים ריחיא ואתא בר מבואה חבריה וקא מוקים גביה דינא הוא דמעכב עליה. ומשמע מדקאמר ואוקי גביה שעשה דבר זה בידיעתו ואפ"ה יכול לעכב עליו. אם כן הרי לפנינו שמדינינו אין לו ליענטילומר שני להדפיס זה כלל והגאון הנ"ל היה יכול לעכב עליו כפי שהוכחנו לעיל, וכן מצוה על הדיינין של ישראל. רק שבעונות ידם + בדפוס ראשון: רק שבעונות יד של עכ"ם תקיפה עלינו + תקיפה עלינו, מ"מ נעשה מה שעלינו מוטל לעשות ונחתוך הדין כדפרישית. ואע"ג שהרב אלפסי והרא"ש + בר"ף יא, א וברא"ש פ"ב סי' יב + פסקו דלא כרב הונא דקם ליה כיחידאי, מכל מקום אומר אני שיש להתיישב בדבר. שהרי במרדכי פרק לא יחפור מיייתי בשם אביאסף, וז"ל: מבוי הסתום משלשה צדדין רק בצד אחד הוא פתוח לכנוס בו, ודר ראובן אצל סופו הסתום ובא שמעון לדור כנגד הצד הפתוח, שאין כותי יכול ליכנס למבוי אם לא שיעבור על פתח שמעון, דינא הוא דמעכב עליו כדרב הונא עכ"ל. א"כ משמע שהלכתא כוותיה דרב הונא מדמייתי ראייה מיניה. אלא ע"כ צריכין אנו לחלק בדבר דברי היזקא כגון הכא גבי מבוי שבודאי יזיק לו, כ"ע מודו דהלכתא כרב הונא ואם כן בנדון דידן נמי בריא היזקא הוא, כי היענטילומר השני נתן להכריז שכל ספר יזיל זהוב טפי מהגאון. ומי ראה זאת ולא יבא אליו לקנות ממנו, ויכול הוא להזיל כי הוא מעשירי הארץ. לכן גם בדינינו הלכתא היא כרב הונא ונדון בן נח בדין ישראל, ולכן נחתוך הדין כדפירשתי. ואין לומר דמשום שלום מלכות או איבה נקיל בדבר ונעבור קו המשפט, דבר זה אינו כדמפרשים בעלי התוס' אשר מימיהם אנו שותים ריש פ"ק דע"א דבדבר מקח וממכר לית ביה איבה משום דכל אחד יוכל להתנצל ולומר אינו צריך לקנות ולמכור, עיין שם בדבריהם, ולכן לית דין צריך בשש.

היסוד השני הוא חד קל ההולך קדמת יושר (ע"פ בראשית ב, יד: ושם הנחר השלישי חדקל הוא ההולך קדמת אשור) והוא ג"כ בפרק לא יחפור + ב"ב כב, א בשינוי לשון קצת ברש"י + דגרסינן שם: רב דימי מנהרדעא אייתי גרוגרות בספינה, א"ל ריש גלותא לרבא פוק חזי אי צורבא מרבנן הוא נקוט ליה שוקא. והופיע לנו אור גדול רש"י ז"ל בפירושו, שמפרש: נקוט ליה שוקא, הכרז שלא ימכור אדם גרוגרות בעיר עד שימכור הוא שלו. וכן גרסינן בנדרים + סב, א, אבל שם אינן המילים לאודועי נפשיה, בכל ההוצאות מסומן פה נח, א: אמר רבא שרי לצורבא מרבנן לאודועי נפשיה ולמימר צורבא מרבנן אנא שרו לי תגראי ברישא, דכתיב ובני דוד כהנים היו + ש"ב ת, יח. + וכי כהנים היו, אלא מה כהן נוטל חלק בראש אף ת"ח נוטל חלק בראש. אם כן ג"כ נוכל ללמוד מזה, באם דשניהם ישראלים דינא הכי הוא שהגאון הנ"ל ימכור שלו בראשונה. אך עתה אף ע"פ שדינו נמי הכי הוא מ"מ היענטילומר לא יקבל עליו הדין, ולכן צריכין לגדור גדר שלא יקנה כו'.

ואין לפקפק ולומר, הרי אמרינן במסכת אבות (אבות פ"ד מ"ה, ושם: ודאשתמש בתגא חלף, הא למדת כל הנהנה מדברי תורה נוטל חייו מן העולם, הרמב"ם אומר שם: פירוש מחיי העולם הבא), כל המשתמש בתגא חלף כו', וא"כ בודאי הגאון בעי חיי ואינו רוצה ליהנות מתורתו. הנה זה הבל, כי כבר קדם לנו הנשר הגדול הרמב"ם והשפיע לנו משכלו בפירוש המשניות שלו, כי דבר זה שימכור סחורתו בראשונה הוא חלקו ונחלתו משלתו גבוה, כתרומה מן הגורן לכהן ומעשר ללוי (בפני הרמב"ם לאבות הנ"ל: ואמנם הדברים אשר התירה אותם התורה לת"ח - ושתמכר סחורתם לפני כל סחורה ושיקנו להם בתחלת השוק, אלה הם חוקים שקבע להם ה"ת כמו שקבע המתנות לכהן והמעשרות ללוי לפי מה שבא בקבלה כי שתי הפעולות האלה יעשו אותם סוחרים קצתם עם קצתם על דרך כבוד ואע"פ שאין שם חכמה, וכדאי הוא ת"ח להיות כע"ה נכבד) ולכן נפסוק הדין כדלעיל. ועוד ראוי על כל אדם להנות הגאון הנ"ל מנכסיו ולהטיל מלאי לכיסו ועי' פסחים נג, ב: דאמר ר' יוחנן כל המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה, ועיין ג"כ שבת סג, א: א"ר אבא אמר ר' שמעון בן לקיש גדול המלוא יותר מן העושה צדקה ומטיל בכיס יותר מכולן, ופירש"י: ומטיל לכיס מעות ומלאי להשתכר בהן למחצית שכר עכ"ל, ובערוך פירש מלאי הוא

סחורה, ובכתובות קי"א; ב: כל המשיא בתו לת"ח והעושה פרקמטיא לת"ח והמהנה ת"ח מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה, ופירש שם רש"י: העושה פרקמטיא, מתעסק בממון ת"ח כדי להגיע לידם שכר והם פנויים לעסוק בתורה+ כדי לקיים מצות והגית בו יומם ולילה, דכן פסק בטור י"ד סימן רמ"ו, דמי שמספיק לאחרים מנכסיו מקיים בו והגית וגו' +עין ש"ע י"ד סי' רמו סעיף א' וביאור הגר"א אות 8.)

15 - פתחי תשובה סימן קנ"ג

יוסף סימן י"ז ואע"פ שרש"ל (בתשרי סי' ל"ו) לא כתב כן אפשר דהיינו דוקא כשקנה הראשון האר"י לזמן קצוב ע"ל: והמע"ן בתשובת מ"ב שם יראה דלא מכת דברי אביאסף הנ"ל כתב כן רק מסבא דנפשיה כתב לחלק בכך וכפי הנראה נידון דמשיא בנימין ברי היוקא שפי טובא מנידון דאביאסף דהתם אף שיושב זה נגד זה הפתח מ"מ אפשר שילכו הקונים גם להלאה ויקנו מהאחר אבל בנידון דהמ"ב מדוחו לגמרי וקרו בו רבנ"ו גם הב"י מודה שיכול לעכב. ועיין בתשובת חתם סופר ח"מ סימן ק"יח ע"ד ה' יוניס שהיה להם פרנסה מאדון אומן א' עושה ומבשל צוקר ליי"ט של פסה שהם היו נוהגים לו להכשר ועתה בא רב א' והשתדל בצירוף א' מן הדיינים הנ"ל אצל הארון האומן לדחות את האחר ונשאל מה דינם של אלו. והאר"ן שם בדין יורד לאומנות חבירו וברין עני המהפך בחררה ובסוף התשובה הזכיר דברי אביאסף הנ"ל דאע"פ דלא קיי"ל כר"ה היינו במכרי מפורש שיכולים הקונים לכא מצד אחר אבל במכרי סתום כו' וכתב דכן משמע מפירש"י (ב"ב כ"א ע"ב) גבי שאני דגים ויהבי סידא מסיים אבל הכא מי שבא אצלך יקנה כו' משמע היכא שאינם באים כלל ופוסק חיותיה לגמרי כופין. דר"ה מחשב גם זה לפיטוק חיותיה ולית הלכתא כוותיה דלא הוי פיסוק חיותיה אלא חולשת חיותיה דהרי אפשר שבוואו גם אליו לטחון. אבל היכא דבאמת פוסק חיותיה לגמרי מדבר זה מטחינת רחמים ופשוט אפילו יש לזה עור אומנות אחרת או אפילו הוא עשיר גדול אנו דנין על חיותו הלו ררחיים הוא נפסק לגמרי מכל וכל (קצת ברומה לזה כתב הוא ז"ל בחלק אר"ע סימן קל"א שהבאתי בפ"ת לאה"ע סי' ע' סק"ב ע"ש) והואל והמכרי סתום וזה יושב בראש המכרי ברחמים או חינוקות המשמיעים קול אשר כל העובר ישמע קול וילך לזה ולא להתחרון נמצא פוסק חיותו לגמרי בזה כופין כו' ונידון שלפנינו לפי הנראה פסקי' דהאי חיותיה לגמרי שא"א לומר השכר עצמן במקום אחר כי לא נמצא כזה במקומו והוא אחר ואין שני ונפיק חיותיה מהאי מלתא לגמרי ואפי' יהיה כהפקר מ"מ לענין פוסק חיותא כי האי אין חילוק בין הפקר לגמרי. ולא רציתי לדבר יותר כיון שאינו חפץ שילמדו מדברי דלינא בין הצדדים כו' עכ"ל ע"ש ושם בסיומן סי"א עוברא כיוצא בזה אודות נע"א א' שהחזיק לקצב כשר במקלין קרוב לג' שנים וארבע שנים לקהלה סמוכה על יו"ט ותעכב שם וכשראה הערל הממנה על המכס כי כושש לכא פתח חנותו של הנער בחזקה והרושי כו' א' מבעלי בתים שלא יתנוק מכס המלך וכושב הנער אל ביתו לא רצה הבע"ב הלו להניח אומנות הקצבים וא"א שיקצבו שניהם במקום הוה כי יפסידו זה על זה ויתנוק מכס המלך והנער טוען כי כבר החזיק באומנות זה והוא יורד עתה לחייו והבע"ב טוען כי אין מקום לנער שיקצבו במקום שיש כע"כ הרוצה בזה ומה שהחזיק אינו כלום כי איזה אנשים מיהו כבוד כו' והשיב באריכות והביא שם תשובת חו"י סי' מ"ב באמצע התשובה שכתב יורד לתוך אומנות חבירו קיי"ל דמותר לכתחלה אם לא כבר מתא אחריתי וראיה חזקה מהא דאיתא פ' אלו הן הלוקין בא דוד והעמדת על י"א כו' ומפרש שם כולתו כמדוי סידות ובתוכם לא עשה לנערו רעה שלא ירד לאומנת חבירו מכלל דש"י רק לצנענים ופורשים כו' והוא ז"ל תמה עליו דמובח בהיפך מפרש"י ב"מ (דף ע"א) כו"ה יורד עמו לחייו וגם ממקומו נמי מוכרע שאלו ה"א דחשיב ב"י אלו הן הלוקין שם הם החמורים שבתרי"ג כו' אך נראה שיש חילוק בזה דרודאי בר מתא אבר מתא ידידה היכי שאינו מדחתו לגמרי אפי' לכתחלה מתוך ואין זה נקרא כלל יורד לתוך אומנות חבירו שהרי כי הפוסקים טעמא דבר מתא אינו מעכב אבר מתא משום שזה עושה בתוך שלו זה עושה בתוך שלו (אגב שיטתא לא דק בלשוננו וכתב שהרי כי הפוסקים כו' ובאמת זה הטעם איתא בבדיחא ב"ב כ"ח ע"ב) וא"כ לא מקרי יורד לאומנת חבירו אך כענין נ"ד שש"י ש"י יורד לאומנתו מדחתו לגמרי שא"א שיקצבו שניהם זהו יורד לאומנת חבירו ממש ונל זה אמרו שהוא מכלל מה שהעמיד דוד כל התורה עליהם והוא מהחמורות ומזה איירי נמי רש"י ב"ב הנ"ל ומצאתי לו רב בכמה"ג סי' קנ"ו בטור אות י"ב עמ"ש הטור אבל אם הוא מואת העיר א"י לעכב עליו כתב ח"ל ודוק בכגון זה שיכול לומר אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי אבל ברצת ליכנס לתוך גבולו ולדחותו ממחיצתו שהחזיק בה כמה שנים פשיטא דלא כל כמנייה מורי וקני הרב בתשובה כי"כ עכ"ל ופשיטא דני"ד גרע מדחיה ממחיצתו שיכול לשכור לו חנות במקום אחר משא"כ בני"ד שנחתה לגמרי מלקצב בעיר הזאת (קצת צ"ע למה לא הביא מדברי אביאסף הנ"ל כמו בסי' ק"יח הנ"ל וגם על הכנה"ג חזמה שתלה הוראה זו בוקנה הרב ז"ל ולא הזכיר שהם דברי א"א וחשובת מ"ב וש"י כמ"ש הוא עצמו בהגב"י אות ט"ו הנ"ל) ופשוט נמי דמ"ש כנה"ג שהחזיק בה כמה שנים לאו דוקא כיון דבר מתא הוא אפי' החזיק בה יום א' מי יכול לדחותו כו'. וכתב עוד אמנם מה שטוען הבע"ב כי אין מקום לנער שיקצבו במקום שיש בעל אשה ובנים הרוצה בזה נ"ל טענה נכונה מאחר שידוע חק המלך דמבטל הכרזת ר"ק

16 - שו"ת הרשב"א חלק ג סימן פג

לארדה, שאלת: ראובן שהוא חייט, והוא רגיל בבית עירוני אחד מכמה שנים, שהוא אהבו ועושה לו כל מלאכתו, ואין אומן אחר עושה לו שום מלאכה, והעירוני נוהג לתת לראובן בשכרו שני דינרין מכל מלבוש שהוא עושה לו. עכשיו, בא שמעון וגם הוא חייט, ורצה להכניס עצמו באהבת העירוני הזה, ואמר לעשות במלאכתו בזול: מלבוש אחד, בדינר. וראובן בא, וקבל על שמעון שגורם לו הפסד, וגוזלו בידים, בכמה דרכים: בזלזול השכר, ושנכנס בגבולו, והוא יכול להרויח כזה וכזה בכמה מקומות בעיר. יורנו רבינו: אי הוי כמזיק בידים, או גרמא בנזקין, וכעני המהפך בחררה, ובא אחר ונטלה, דאסור, אבל אין ב"ד מוציאין מידו.

תשובה: בכל כי הא, אין ב"ד מוציאין מידו, שהעכו"ם בעל המלאכה נתן לו מדעתו, אבל מסתברא, שמוחין בידו. ואע"פ שאמרו: בר מבואה אבר מבואה דנפשיה לא מצי מעכב, שאני הכא, דדמי קצת למצודת הדג, דתניא: מרחיקין מצודת הדג מן הדג כמלא ריצת הדג. ואפילו מאן דאמר: האי בר מבואה דאוקי רחיא, ואתא בר מבואה חבריה וקא מוקי רחיא גבי', דינא הוא דלא מעכב, מפני שיכול לומר לו: אתה עושה בתוך שלך, ואני עושה בתוך שלי, מודה במצודת הדג, כדאמרין התם: דשאני דגים דיהבי סייארא: והכא נמי, כיון דרגיל הוא לעשות מלאכתו על ידי זה, כל שהוא צריך למלאכה זו הרי הוא כיהב דעתו על זה, וכאלו בא לידו, וקרוב הוא לנוטל ממנו שכרו, אע"פ שאינו נוטל ממש. ועוד: דכל מחר הרי הוא בא לידו כבר, דתניא בפרק נוכלין: בכור נוטל פי שנים בזרוע לחיים וקובה; ואוקימנא: במכרי כהונה ולוויה, ודאישתחיט בחיי אבוהון. ואלא מיהו לא דמי לגמרי, דהתם בסתמא, ודלא הדר ביה לעשות מכרין אחרים; אבל מ"מ למדן ממנה דכל מכר, קרוב הוא להיות כאלו נותן לו, וההולך ומפתה את העכו"ם לעשות מלאכתו עמו, כפוסק לחיותו של זה, וגוערין בו, ומוחין בידו.

17 - פתחי חושן עמ' רסט

ויש לעיין אם מותר לאסוף נוסעים הממתנים בתחנת אוטובוס שלכאורה כיון שנקבעה תחנה לאיסוף הנוסעים והנוסעים הגיעו לשם כך הוי כעין יהיב סיאריה ובפרט במקום שעל פי חוק אסור למונית לאסוף נוסעים מהתחנה שיש בזה יותר סמיכות דעת ולאידך גיסא אפשר שלא אמרו דין יהיב סיאריה אלא בכעין מצודת הדג שעשה משעה כלפי אותו דג וכן כשנכנס לחנותו יהיב דעתיה על לקוח זה וה"ז כאילו כבר נמצא במצודה משא"כ בתחנת אוטובוס שנקבע יותר לתועלת הנוסעים שידעו היכן הוא עוצר וגם שלא יצטרכו לעצורו בכל מקום שהוא לכלל נוסע ויותר נראה להתיר אבל אפשר שהוא בכלל מעין מערופיא וצ"ע.

18 - שו"ת אגרות משה חלק חו"מ א סימן לח

ברור טעמי הפס"ד בדבר אנשים שהלכו מביהכ"נ של רבי אחד שהתפללו אצלו ויסדו בגבולו ביהכ"נ אחר על עצם הליכה משם וקפוח פרנסתו ח' דעש"ת תשל"ח.

בדבר הרבי שתבע מאלו שהתפללו אצלו מיום שקנה ביהכ"נ שלו קרוב לשלש שנים ואח"כ יסדו בגבולו ביהכ"נ אחר אשר ע"י זה השיגו גבולו וקפחו פרנסתו וגם הוזהר שיוי ביהכ"נ שלו ע"י זה אשר אי אפשר למכרו בלא הפסד גדול מאד כי לביהמ"ד אינו שוה כלום ולדירה וכדומה אין למי למכור משום שיצטרכו להוציא הרבה, כי אם לא היו מייסדים ביהכ"נ אחר כל מי שהיה דר שם ואף מי שהיה בא אח"כ לדור שם היה מתפלל אצלו, ואף שיש שם עוד ביהכ"נ אבל אינו לפי רוח היראים ועתה כשיסדו הם שהם אנשים חשובים הלכו הרבה מהיראים שהיו הולכים אצלו לביהכ"נ שיסדו הם. והם השיבו כי לא היה אפשר להם להתפלל בביהכ"נ של רב זה, מצד שינויים בנוסח ובניגון התפלה אשר הוא בלבול גדול להמתפללים שלא הורגלו בזה, וגם מצד שדרכו של הרב לקלל ולהפחיד ולבזות כמו שאירע איזה פעמים שזה קשה לסבול, וגם שאיזה מהתפללים שם זלזלו את רבם הצדיק שא"א להם לסבול זה ולכן היה להם הרשות להפרד ולקבוע ביהכ"נ אחר, ואומרים שלא עשו שום פעולה ולא בדברים להמשיך אנשים שילכו לביהכ"נ שלהם. והרבי השיב שבכל העת היה בשלום עם כל אדם והפחדות שלו היה רק פעם אחת להציל את עצמו מהוצאת שם רע ופעם השני לא היה ענין הפחדה רק התעוררות בעלמא שכל אחד צריך רחמים ויותר לא היה שוב חרורי דברים ביניהם.

הנכון לע"ד שלא היה רשות לא להם ולא לשום אדם ליסד ביהכ"נ אחר במקום הסמוך שע"י זה ודאי שהרבה מאלו שהיו הולכים אצלו כשלא היו מייסדים ביהכ"נ האחר ילכו לביהכ"נ האחר שיסדו דיש בזה איסור מהפך בחררה ויורד לאומנות חברו כמבואר בחת"ס חלק חו"מ סימן ס"א בדבר שאין מקום לשניהם איכא איסור יורד לאומנות חברו אף לבר מאתיה אף לר"ה בדר"י ב"ב דף כ"א והובא בפ"ת סימן קנ"ו סק"ג. ואף שעדיין נשאר אצלו אנשים שמתפללים שם כיון שהוקטן המנין כל כך עד שאין לו כדי חייו והוזהר ע"י זה ביהכ"נ שלו בהרבה מאד הוא ודאי קפוח הפרנסה שאסור. ומפורש כן ברש"י ב"מ דף ע"א ד"ה יורד דאף רק למעט מזונותיו של חברו אסור בדין יורד לאומנות חברו משום דלמעט מכדי חייו הוא כפסוק לגמרי. ופשוט שכדי חייו מיקרי כדרך ההוצאה לאנשים בינונים ממדרגתו בחשיבות, וראיה מכדי חייו שהתירו להלוות לנכרים בריבית שהכוונה לכל ההוצאה לא רק למזונות לבד וכן הוא באיסור יורד לחייו שהוא בממעט לו שלא יהיה לו כדי הוצאתו אף שעדיין ישאר לו למזונות מצומצמן.

וכ"ש הכא שמייסדי ביהכ"נ האחר אינו להרוחה שיותר אסור כי כל הטעם שמתיר ר"ה בדר"י לבר מבואה דידיה הוא מטעם אתה עושה בתוך שלך ואני עושה בתוך שלי, שהוא מטעם שהראשון ג"כ לא היה לו רשות לאסור עליו לקפחו מלהרויח מעסק כזה, ולא שייך זה בעושה השני שלא להרוחה שנמצא שהראשון אינו מקפחו בכלום והשני מקפח לראשון שבזה מסתבר שאסור אף שהוא רק להפחית ולא לקפח לגמרי. ויותר מזה מצינו ביו"ד ס"ס רמ"ה ברב שיותר מצד קנאת סופרים ללמד לרבים אף שיש שם רב ומ"מ אסור לקפח פרנסת הראשון בדברים שהם בהיתר ברור, ואף בדברים שהוא פרס שאנו בושים כמו מגיטין וחליצה נמי כתב הש"ך ס"ק ט"ו שמצד המנהג אפשר יש למחות בזה, ואיירי התם ברב שלא קבלוהו כפועל לשלם לו בעניני הכנסה אלו כמפורש בד"מ שם ובתה"ד סימן קכ"ו וסימן קכ"ח, ומש"כ ברמ"א כגון שהקהל קבלו הראשון עליהם לרב כוונתו רק שקבלוהו לקראו רב וממילא היו נותנים לו כל אחד שהטריח אותו בגיטין וכדומה הפרס הקצוב ע"ז. ועיין בחת"ס יו"ד סימן ר"ל שבשכרוהו כפועל אף מדינת אסור לקפחו אף בפרס דגיטין וכדומה, ומש"כ החת"ס שם אבל בזה"ז שמקבלים ועוקר דירתו ממקומו ובא לכאן, פשוט שלא דוקא עוקר דירתו שאין חלוק דשוכר פועל אם הוא מאותו מקום או עוקר דירתו ממקום אחר. וכ"ש בכאן שלא שייך בבתי כנסיות היתר דקנאת סופרים וגם ההכנסות מביה"כ הם בהיתר גמור שאסור לאחרים לקפחו.

ומכיון שהוא דבר איסור מדין יורד לאומנות חברו לא שייך להתיר בשביל הטענות דשינוי הנוסחאות במקצת ושינוי הנגון בתפלות ר"ה ויו"כ שכל אחד מתפלל מתוך הסדור שאין הבלבול מבטלו מתפלה, וכ"ש אחרי שכבר הורגלו שלש שנים שכבר נתרגלו בהם. וכן שאר הטענות ממה שאירע שקלל והפחיד בשביל שציערוהו וזלזל איזה פעמים אין כדאי להתיר איסור לירד לחייו, דמה שתניא בקידושין דף כ"ח הקורא לחברו רשע יורד עמו לחייו ופירש"י דהוא אף למעט פרנסתו ולירד לאומנתו, הוא רק כשהוא היה המתחיל ולא כשציערוהו ומצד צערו קרא להמצערו רשע. וגם לשון קאמוניסטן גוים שאומרים שאמר בעקסו מסתבר שאינו כקורא רשע, משום דקאמוניסטן הוא שם לא על הרשעות אלא על הפארטיי /מפלגה/ והרבה רשעים בעולם שאינם קאמוניסטן וא"כ ידוע לכל שהוא רק שם זלזול בעלמא שאמר שהנהגתו בזה הוא כהקאמוניסטן. וכן הוא כשקורא ליהודי גוי שידוע לכל שהוא רק זלזול בעלמא שהנהגתו בזה כגוי, ול"ד לקורא רשע שאומר ממש שהוא רשע שכן יבינו השומעים קריאתו. ואף

בקורא רשע הא רש"י בב"מ דף ע"א פליג ע"ז וסובר שאסור לירד לאומנתו ולמעט מזוונתו. וכ"ש שטענתם שאחד מהמתפללים ביזה את רבם שהרב אינו פושע כלל בזה שאין כדאי להתיר איסור לירד לאומנתו. ולכן להנצל מהאיסור שכבר נעשה מוכרחין לפייסו בממון ובמחילה עד שיתרצה וימחול. ולא סגי בכאן לבקש מחילה ג' פעמים ולהחשיבו לאכזרי כשלא ימחול בחנם, כי מאחר שיש לו הפסד ממון וטענת איסור בדין התורה רשאי שלא למחול עד שיפייסוהו בממון אף שאין מוציאין זה בדיינים.

והנה על אלו האנשים שהתפללו אצלו יש עוד איסור דמדרכי שלום דיליף מהרי"ק שורש קי"ג מהא דמערבין בבית ישן מפני דרכי שלום שאיתא בגיטין דף ס', דכמו כן אסור לשנות מקום התפלה אפילו היכי שיש קצת טעם, משום דבהא נמי איכא חשדא שיאמרו שהוא או בני ביתו אינם מהוגנים ואיפסק כן בש"ע או"ח סימן קנ"ג סעיף י"ז. ומסתבר שאף להי"א שהביא המג"א בס"ק מ"א שבמקצת שרוצים להתפלל במקום אחר רשאי כיון שגם בביתו מתפללים, הוא רק כשלא היה לבעה"ב שהתפללו בביתו פרנסה מזה, רק מצד חזקת מצוה שבזה אולי סובר הי"א דליכא גם חשדא כשנשארו מתפללים שם כדאיתא בפמ"ג אבל כשיש לבעה"ב פרנסה מזה איכא חשדא אף כשנשארו שם מתפללים, דהרי יאמרו הכל שודאי לא היו הולכין משם להפסידו אם הם מהוגנים. ולכן אם הטעם שהלכו משם הוא טעם קלוש אין רשאיין אף להי"א שבמג"א. ולהטעם השני שיכול לומר שאין רצונו לילך למרחוק, מסתבר ודאי שאין רשאיין לילך משם כשיש לבעה"ב פרנסה אף רק מקצת, דהא חזינן שאף רק בשביל הנאה מועטת שהיה לבעה"ב שהתפללו שם דלא יצטרך לילך למרחוק ואף שהוא נגד שכר פסיעות, אסרו מפני דרכי שלום, אף שליכא שום טעם מדינא לשעבד את האחרים לעשות לו הנאה זו דלא שייך בכלל שעבודים וחייבים על דבר כזה, כ"ש שיש איסור מצד תקנה זו מפני דרכי שלום למנוע ממנו הנאת ממון שזה הא יש לו מכל מתפלל אצלו ונמצא שלכל הטעמים אין רשאיין אף מעט מאלו שקבעו להתפלל אצל רב זה לילך משם למקום אחר אף להי"א שבמג"א.

אך מצד איסור זה דדרכי שלום, אם יש להם טענה גדולה היו רשאיין כדאיתא במג"א סימן שס"ו סק"ז והפמ"ג בסימן קנ"ג סק"מ כתב דבטענה רבה משניין ולא חיישינן לחשדא, שכוונתו אף אם החשד יהיה בדבר אחר שליתא מ"מ לא תקנו לאסור מפני דרכי שלום, והטעם אולי משום שלזה איכא דרכי שלום איפכא. שלכן אף ששינוי הנוסחאות והגנינה אינם טעמים חשובים אף להתיר איסור זה אחרי שכבר הורגלו ג' שנים, אבל הטעמים דהפחדות והזלזולים יכולים כשמקפידין להחשיב זה לטעמים חשובים להתיר איסור זה דדרכי שלום. אבל אינם טעמים להתיר איסור החמור דירוד לאומנתו שהחת"ס מסיק בסימן ע"ט דהוא מדאורייתא עיי"ש. ואם האמת הוא כדברי הרבי שאין להם הטענות אלו אסורין אבל אין שייך להשביע על זה מכיון שהוא רק לאיסור ולא להוצאת ממון והם יחושו לנפשם אם האמת כדברי הרבי.

והנה עתה שנבטל כבר ביהכ"נ שיסודו במקום הקרוב והולכין להתפלל בישיבה דברוקלין דהוא מקום רחוק בקביעות מנין והוא גם מקום שמתפללין שם מתחלה, אם הוא רחוק כל כך שלא נחשב בגבולו שבשביל קביעותם לא ימשכו שעוד אנשים שהיו הולכין להתפלל בביהכ"נ של הרבי ילכו לשם ליכא איסור השגת גבול, ואם המנין דמתחלה היה שם ג"כ מאנשים חרדים הרי היה ביהכ"נ כזה מתחלה ואין לאסור אף אם גם מכאן ילכו לשם אם לא ישפיעו עליהם. אבל עכ"פ טענה השניה יש להרבי על אלו שהתפללו אצלו מצד תקנה דדרכי שלום ונידון כדלעיל.

ולגרום בהשפעה על אחרים שילכו מביהכ"נ של הרבי איכא ממילא לבד איסור יורד לחיי של חברו גם איסור לפני עור דהרי האחרים יעברו בעצמם. משה פיינשטיין

19 - שו"ת אבני נזר חלק או"ח סימן לו

בדבר שאלתו. בית אשר נתיסדה ונבנתה לבית המדרש ולשם בית תפלה זה כמאה שנים מהצדיק ר' דוד ווייסליצער ז"ל. ואחריו קם נכדו הרמ"ד נ"י בבית הנ"ל לכלכל את שיבתו מנדיבי עם אשר נתוועדו שם להתפלל. וכעת קם עליו איש אחד ועשה בית תפלה בביתו. הסיג גבול לרמ"ד הנ"ל לקחת את האנשים המתפללים בבית המדרש הנ"ל. והלך הרמ"ד הנ"ל למחות לו בגובערניע, שלא לתת לו רשיון על בית התפלה שלו. אם נקרא מוסר. ואם מותר להתפלל אצלו בבית המדרש הנ"ל. ואם מותר להתפלל אצל המסיגי גבול הנ"ל:

א) תשובה. הנה לא נתבאר בהשאלה אם הבית שנבנה להיות המדרש נבנה משל ציבור או נמסרה לציבור שיתפלל בו מי שירצה. או אינו רק שהי' של יחיד של הר' דוד הנ"ל והורישה לבניו רק שמרצונם הניחו להתפלל בו. והנה עיקר הדין אף בלא איסור השגת גבול מבואר באו"ח סימן קכ"ג סעיף ז' מי שהי' בביתו בית הכנסת ימים רבים אין הציבור רשאיין לשנותו בבית אחר. והנה זה דוקא אם הבית כנסת של יחיד דאז יש ליחיד בו חזקה. אבל אם הוא של ציבור אין בה חזקה לשום אדם. אולם בתשו' ראנ"ח ח"ב סימן ע' די' חזקה למקום בית הכנסת עצמה. והוכיח

כן מדברי הירושלמי גבי קרשי המשכן קרש שזכה להנתן בצפון ינתן בצפון. והכא נמי יש חזקה לבית הכנסת עצמה שיתפללו בו. אולם משום שיש לו בעלים אין חזקה לגוף בית הכנסת. דיש לומר משום הבעלים התפללו בו. ואם כן בנידון דידן ממה נפשך אם יורשיו בעלו יש חזקה ליורשיו. ואם הוא של ציבור. יש חזקה לבית הכנסת עצמה. אך הראנ"ח כתב שם עוד שאם מקצת הציבור מתפללין בו רשאיין מקצת הציבור להתפלל במקום אחר. והובא במגן אברהם במקומו. והנה בנידון דידן שנכדו רמ"ד יש לו פרנסה מזה יש חשש איסור השגת גבול גם כן:

(ב) והנה דעת רוב פוסקים [לבד מבה"ג] לפסוק כר"ה ברי' דר"י דהאי בר מבואה דאוקי ריחייא מותר לאחר שהוא גם כן בר מבואה זה להעמיד רחיים. אך מבואר בב"י בשם אביאסף סימן קנ"ו דהיינו דוקא שאינו פוסק חיות הראשון לגמרי רק שפחות חיותו מותר. אבל אם באופן שהראשון לא יהי' לו כלום אסור. וכן הם דברי הר"י מיגאש שפי' כן. שאני דגים דיהבי דיארא שמסיים אבל הכא מי שבא אצלי יבוא ומי שבא אצלך יבוא שאסור להוליך לבית הקונים. ואם כן בנידון דידן נמי אם כל הנדיבי עשירים יתפללו בבית השני אסור כהוא דאביאסף והר"י מיגאש. וכן אסור לעשות תחבולות בכדי שעל ידי זה יבואו אצלו להתפלל וכפי' הנ"ל:

(ג) ועוד נראה דגבי ציבור להתפלל. אם לא יהי' טעם הגון שראוי לחלק הציבור לחצי ודאי אין נכון לעשות כן, וברב עם הדרת מלך כתיב:

(ד) אך צריך למודעי שאם הבית המדרש שמכבר נמסרה לציבור. שיש רשות לכל הבא לתוכה להתפלל. ואין איש יכול למחות בידו. לא נכון כלל להעביר העם מהתפלל בבית המדרש ההוא. ולהתפלל בבית תפלה שעשה יחיד בביתו. כי בית המדרש הראשון אם הוא באופן הנ"ל יש לו קדושת בית הכנסת. מה שאין כן יחיד שעשה לו בית תפלה בביתו. ועיין בתשו' ריב"ש סימן של"א:

(ה) והנוגע לשורת הדין. אם מותר לזה השני לעשות בית תפלה בביתו הוא. אם לא יהי' בית ראשון נמסרה לכל הציבור, ויש טעם לחלק העם לחצי. גם אם לא לקח כל פרנסתו רק פייחת מפרנסתו. ואם שלש אלה לא יעשה לו אסור לזה השני לעשות בית תפלה:

(ו) עתה נבאר אם יש לזה הראשון אשר מיחה בידו בגובערניע מהשיג רשות דין מסור. ואומר אני שאם הי' באופן שאסור להשני כנ"ל. פשיטא שאין איסור לראשון למחות בידו בגובערניע מהשיג רשות. ואין לדמותו למ"ש בתרומת הדשן סימן ד"ש בשם המרדכי שאפילו במה שהדין כל דאלים גבר. מכוער הדבר לעשות ע"י או"ה. דזה אינו רק אם גובר עליו בכח האו"ה שהם נותנים החפץ שמדיינים עליו לידו. שזה בכלל האיסור ואויבינו פלילים. אבל נידון דידן אף קודם שבא רמ"ד הנ"ל הי' הדבר מסור בידם. אם יתנו רשות. אם לא יתנו. אינו בכלל זה כלל. אך אם הי' באופן המותר לשני, יש מקום עיון:

(ז) והנה המהרי"ק סימן קצ"א בענין שכתב הרא"ש שאין בני העיר יכולים למחות לכל הבא לדור שם ולעשות מסחר שיש לבני העיר. וכתב מהרי"ק דפשיטא ופשיטא דזה שלא יוכל לעכב עליו על פי בית דין. אבל אם תגבר יד בני העיר לסגור דשא באפ"י הן על ידי שר הן על ידי שום מונע פשיטא שהרשות בידם וכדפרישית [שהוא מפרש שם מחלוקת רב הונא ורב הונא ברי' דר יהושע אם יוכל ראשון למחות לשני עפ"י ב"ד. אבל בעצמו ודאי יכול למחות בידו] ולא יחלוק על זה כי אם עיקש ופתלתול אשר לא ידע ולא יבין ולא הגיע להוראה עד כאן דבריו. והנה לשיטת מהרי"ק הוא ממש נידון דידן שהשני יקפח פרנסת הראשון על ידי שעושה לו גם כן בית תפלה יכול ראשון למחות על ידי אומות העולם אם יוכל. אף שאין יכול לכופו על פי ב"ד. והובא ביתה יוסף סימן קנ"ו, אך בספר בדק הבית שחיבר בית יוסף אח"כ. כתב עליו שדבריו תמוהים דאיך יופקר זה להתגבר עליו ע"י השר שלא ע"פ בית דין:

(ח) והנה אם כוונת הב"י כעין דברי מרדכי הנ"ל אף במידי דאלים גבר. מ"מ אין לו רשות לילך בערכאות. כבר כתבנו דאין זה ענין לנד"ד שהדבר מסור ביד הממשלה אם יתנו אם לא יתנו. אין למשתדל שלא יתנו דין הליכה בערכאות. ומאחר שאם תגבר ידו בעצמו יכול לעשות. ה"ה אם יכול להפריע מעשה השני ע"י שיפעול שלא יתנו לו רשות רשאי. אך גם אם כוונתו דבנד"ד אין יכול למחות אף אם יכול בעצמו. מ"מ אין ענין לנידון דידן. והוא בהתבונן בטעם מהרי"ק וטעם ב"י. טעם מהרי"ק דכשם שהשני מותר לעשות רחיים אף שממעט ריוח הראשון. כיון שאינו היזק רק מניעת ריוח. ואין כוונתו להרע לחבירו. רק שהוא רוצה להרויח מותר, כמו כן יכול ראשון למחות בשני מלבוא להרויח כדי שלא ימעט ריוח שלו. והב"י סובר שכיון שראשון מוחה בשני מלעשות דבר המותר לו, חשיב כמו מזיק. ואין זה מניעת ריוח לבד. ואם כן בנידון דידן שהשני אינו יכול לעשות בית תפלה בלתי רשות מהממשלה. והוא מוחיק המלכות. והוא בא להשתדל להשיג רשות. כל שחבירו משתדל שלא ישיג נקרא גם כן מניעת ריוח. זה אשר נראה לענ"ד לדינא:

כ"ד הדור"ש באה"ר הק' אברהם.

ואם רוצים לזנות להם בית הכנסת אחר או יחידים הצאים לזנות להם בית הכנסת אין אחרים יכולין למחות צידם וכמוהם רחוי לנזיפה.

21 - פתחי תשובה שם

עייין מגן אברהם סימן קנד ס"ק כג שכתב על זה וז"ל ומדברי הרא"ם ח"א סימן נג נראה שס"ל דאם הב"ה מכילה אותם אסורים ליפרד וכ"כ במשפטי שמואל סימן מא עכ"ל ועיין בתשובת הרדב"ז ח"ג סימן תע"ב מבואר שם דכל זה בזמן שכולם לב אחד שאז קילוסן עולה יפה אבל אם יש פירוד לבבות ביניהם ואי אפשר לקרבם רק תמיד הם במחלוקת ומתקוטטין זה על זה יותר טוב הוא שיתפללו כל כת לעצמה ולא שייך הכא לא חזקתו ולא חזקת אבותיו.

22 - שו"ת אגרות משה חלק חו"מ ב סימן לט

ועד רבנים שהוחזקו בעניני כשרות והשגחה ואחר רוצה להתערב בענינים אלה. ל"ג בעומר תשכ"ה. מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוהר"ר זאב וואלף לייטער שליט"א וכל ידידי הרבנים הגאונים שבועד הרבנים אשר בפיטסבורג.

הנה בדבר עניני כשרות אשר בפיטסבורג ודאי פשוט וברור אשר צריך להיות תחת כתר"ה וכל חברי ועד הרבנים כאשר היה עד כה, דכן הרי היה צריך להיות דכל מילי דעניני איסור והיתר וכל הדבר הנוגע לתורתנו הקדושה ומצותיה עליינו רמי, ובפרט שכן היה כל העת שהוא דבר שכבר נקנה ונוכה לכתר"ה וחברי ועד הרבנים, בין מצד זכות המצוה שיש בזה בין מצד הנאמנות אשר כבר נתקבל בעיר ובמדינה בין מצד עניני ממון והכנסה שיש מזה, ואין רשות לכל אדם להתערב בעניני כשרות והשגחה שלא ברשות כתר"ה וחברי ועד הרבנים אף שהוא סמוך ומומחה, וכל שכן שאין רשות לאיש אשר כתר"ה וחברי ועד הרבנים אין מכירים אותו לרב ומורה הוראה כלל להתערב בעניני כשרות והשגחה, ואסור לכל אדם לסמוך על השגחותיו כלל. משה פיינשטיין.

23 - שו"ת אגרות משה חו"מ חלק ב' סימן לד

אם המנהלים החליטו לסלק אינו כלום חייבין בכל הכבוד שנוהגין לרב ובהשכירות ששלמו וצריכין לשלם בעד כל הזמן שלא שלמו. ואם יש למנהלים איזה טענות צריכין לילך לבי"ד המרדצה לשני הצדדין או לבי"ד דובל"א, וכשיהיה להם פס"ד שרשאיין לסלקו אז יהיה להם רשות לסלקו רק אחר זמן הפס"ד, ועד אז חייבין לשלם גם השכירות ואין סלוקם כלום, אף אם הוא אמת שסלקו. ובבטחוני ששארית ישראל לא יעשו עולה והם צייתי דינא שודאי יקיימו מה שכתבתי, ובפרט כפי שאני מכירך לרב גדול בתורה וביראת שמים ובמדות טובות.

הנה ברור ופשוט ימי שנתקבל לרב באיזה בהמ"ד וכן ללמד בביהמ"ד איזה שיעורים בין במקרא בין במשניות בין בגמרא בין בהלכה אי אפשר לסלקו לעולם כשליכא עליו טענה ברורה שיסכימו ב"ד של רבנים גומחים, בין מדין שררה בין מדין טועל וכדבארתי באורך באגרות משה חו"מ ח"א סימן ע"ה. ואף כשנתנו לו כתב מינוי וכתוב שם שהוא רק על משך איזה זמן אינו כלום. וכמדומני שבזמן שאני נמצא באמריקא זה יותר מארבעים שנה לא אירע אף במדינה זו שהמנהלים (הדירעקטארס) יסלקו בעצמם רב ומורה. ולכן ממילא מאחר שנתקבלת לרב בבית הכנסת ולדרוש שם בשבתות וי"ט וגם שלמו שכר אף

24 - אגרת מאת הגראי"ה קוק זצ"ל (הובא בתחומין חלק ה' עמוד רפה-ו)

ופשיטא שכל הדברים שנעשו בענין זה לכוף ע"י איזה צל של איום את כ"ג שישכים לדבר נורא כזה אין בהם ממש וכלא חשיבי, ואם אין אדם מוחל על ראשי אברים כדקיי"ל ב"ק צ"ג, א, וכ"כ הרמב"ם...

ואפילו אם היה מקבל מהם איוו טובה או שכר בעד המחילה אינם כלום ולא דמיא כלל בזה לזבינא, וכד' ההגה בשו"ע אה"ע סי' קל"ד ס"ח דאפילו קבל מעות על נתינת הגט לא אמרי' משום זה נתרצה שוה שייך לומר רק בזביני דיועין להעריך את הדבר בדמים משא"כ בגיטין כשאינו רוצה לגרש, ופשיטא דה"ה במחילת שררה

... על עצם הענין נעניתי השבוע ולולא דחזינא הדברים יוצאים מפורש מפי גברא רב' דכוותי לא הייתי מאמין לשמועה, אשר לא נראה ולא נשמע דבר כזה וכיוצא בזה במחנה ישראל גם בנוגע לאיוו משרה קטנה שבצבור, וכ"ש בעטרת הרבנות בעדה קדושה וגדולה בישראל, והרי הלכה רווחת היא, שכל השררות שבישראל ובפרט בענין קדושה יש להם אפילו תורת ירושה, וזהו גם לאחר אריכות ימו"ש של המחזיק בשררות כמבואר בדברי הרמב"ם בפ"ד זה' כלי המקדש הלכה כ' המיוסדים ע"פ ברייתא וספרי דכל פרנסי ישראל דין ירושה נוהג בגדולתם, ואפילו ליורשיהם הרחוקים אמרי' על הקודם בנחלה קודם לשררה, ומה דמות נערך בשערורי' כזאת, לפחות ח"ו בשררות רב גדול בישראל המורה ודאין ומובהק לדיבים מנהל עדת ה' ע"פ התורה והמצוה זה עשרות שנים, בעודו בחיים עמנו לאויו"ש, להרפו מכסא כבודו על ידי איזה לחץ וכפי' שבעולם.

של קדושה שאין לה כלל הערכה בדברים גשמיים כמו פרס וכיו"ב. ובפרט שהפרס המובטח הוא היה ראוי הוא לקבל יחד עם השררות המוחזקת ופשוט הוא שאין בזה שום אחיזה לומר שתהיה המחילה דבר שיש לתלות עליו שום צד להיתר הסגת גבול הרבנות.

ודבר ידוע שהצער הזה שיראה אדם את גדולתו ניטלת ממנו לעיניו ונתנת לאחרים, שהוא גדול ועצום מאד, עד שחז"ל במד"ר ט"פ וילך אמרו על משה לגבי יהושע ואמר מאה מיתות ולא קנאה אחת, וזהו אפילו בתלמידו שאין אדם מתקנא בו, וק"ו שיראה אדם שלוקחין את כבודו ומעמד הדרו ונותנים לאחר לעיניו בלא צדק ומשפט שהצער הוא נורא מאד, ואין לנו חומת אנך גדולה מזו שהמחילה המפוקפקת של הדבור שיצא מפני ההכרה לית בה ממשא ונמצא שכל זמן שלא הברר הענין הזה ע"פ בד"צ בדין תוה"ק ודאי ברור הדבר כשמלה שאסור לשום רב לבא בגבולו.

ובטוח אני כי הרב הזה יחוש לנפשו ויעצור ברוחו שלא להשתמש בשום דבר של רבנות והוראה, בלא הסכמת כ"ג הברורה או אחר שתצא החלטה מבוררת מב"ד גדול הראוי להוראה גדולה וכללית כזאת לתווך דברי רבות שבשערי בית ישראל להביא שלו בעולם לרבנן ולכל ישראל.

25 - פתחי חושן עמ' רנט

וכתב בשו"ת לבושי מרדכי חו"מ סימן יב דה"ה בכל דבר מצוה וע"כ העלה בנ"ד במקום שלא היה שם מקוה ובא אחד ובנה משלו מקוה טהרה אלא שגבה תשלומים גבוהים ועי"כ באו מכשולים ובנו להם הקהל מקוה חדש והזיילו המחירים, והעלה שאין בזה טענת יורד לאומנות יכון דמידי דמצוה הוא ועוד שאין הצבור צריך להיות תלוי בענין זה בדעת יחיד.

26 - פתחי חושן עמוד רפד

ובשו"ת שבת הלוי ח"ד סימן רב דן אם מותר לצלם דפים מתוך ספר עבור תלמידי בית ספר שאין בידם לקנות ספר שלם ומצדד להתיר כיון שאין זה ספר שלם ולא דמי למ"ש האחרונים בענין איסור הדפסת ספרים כמ"ש לעיל וגם אין זה כיווד לאומנות חבירו אלא מניעת הריחוק וגם אין מדפיסים למכור לרבים עי"ש. ולענ"ד נראה שאם מצלם כדי להפיץ בין התלמידים הרי זה כעושה למכור דמאי נ"מ אם מדפיס למכור תמורת כסף או תמורה אחרת ורק אם מעתיק לצורך פרטי יש מקום להתיר וצ"ע.

27 - פתחי חושן פרק ט' הערה א'

ראיתי חכם אחד שדן אם השגת גבול מותר בשל עכו"ם דאפשר דכיון דיקפינן מקרא דאשת רעהו או מקרא דלא עשה לרעהו רעה הרי עכו"ם לאו רעהו הוא אלא שדן דאפשר שהוא גרמא בנוקין שאפשר שאסור אף בעכו"ם... ושו"ת כת"ס חו"מ סימן כ' האריך לדון בדין השגת גבול ופוסק חיותיה של עבריין ומסקנתו שבמומר לתאבון פשיטא שאסור וכן בספק להכעיס ומצדד לומר שאפילו ודאי להכעיס אסור.

ישנא שאין יוכלין למחות בבני עיר אחרת
למכור סחורה היינו דווקא בדליכא פסידא להקונים
שמוכרין כשארי בני העיר וסחורתם נמצאו בחנויות
העיר ולא טובה סחורתם מסחורות החנויות שבעיר
אבל אם נותנים יותר בול או שהסחורה יותר טובה
אין מוכרי העיר יוכלין למחות ודווקא כשביכולת
למכור בול וחנוני העיר מייקרין השער אבל אם
החנונים מוכרים במקח הצריך להיות אלא שאלו
הבאים רצונם להזייל אין מניחים אותם ונועריין כם
שמקלקלין דרכי המסחר [ג"ל] ואם מביאים מין סחורה
שאינו נמצא אצל חנוני העיר ודאי דאין מוחין בידם
אף שאינם מוזלים במקח ואינה טובה כל כך וכתב
רבינו הרמ"א בני העיר שברחו לשוב מפני חשש
סכנה אין בני הישוב יכולים לעכב בידם מלהרויח
כשיעור חיותם עד שיעבור זעם וכפי מיעוט עסקם

28 - עמ' רפד
ח"ה ג' א' כ"א

השער מענה :